

– zaopiniowanie projektów utworzenia rezerwatów przyrody nieożywionej, m.in. koncepcji ochrony grot kryształowych w Kopalni Soli w Wieliczce;

– uczestnictwo indywidualne członków Komisji i Podkomisji w działaniach na rzecz ochrony przyrody nieożywionej; znaczący w tym był wkład pracy prof. dr Z. Alexandrowicz w ramach wieloletnich kontaktów z Europejską Asocjacją Ochrony Dziedzictwa Geologicznego w Szwecji i Finlandii.

W propozycjach dalszej działalności w nowej kadencji PROP wskazywano m.in. na konieczność kontynuowania rozpoczętych tematów. Celowa jest również dalsza współpraca międzynarodowa, w tym także z Europejską Asocjacją Ochrony Dziedzictwa Geologicznego. Grupa polska została bowiem poproszona o zorganizowanie w 1996 r. spotkania grupy państw środkowo-wschodniej Europy, podczas którego nastąpi m.in. ustalenie propozycji obiektów do objęcia światową listą dziedzictwa geologicznego. Z typowanych dotychczas obiektów przez stronę polską na liście światowej znajduje się Skalka Rogozińska w Pieninach.

Ponadto proponowano podjęcie prac nad projektem przepisów, które regulowałyby sposób pozyskiwania, obrotu i wywozu za granicę okazów skał, minerałów i skamieniałości. Szerzące się bowiem ich zbieractwo i penetracja rezerwatów stwarzają poważne zagrożenie dla najcenniejszych tworów przyrody nieożywionej.

Witold Kucharski

## Z PARKÓW NARODOWYCH

### Szczwoligorz tatarski *Conioselinum tataricum* Hoffm. w Tatrzańskim Parku Narodowym na tle występowania i zagrożenia gatunku w Polsce

Przy okazji prowadzenia badań kartograficznych w Tatrzańskim Parku Narodowym natrafiono na trzecie, nie znane dotychczas stanowisko bardzo rzadkiego na tym terenie szczwoligorza tatarskiego (= s. pochwiastego) *Conioselinum tataricum* Hoffm. – gatunku borealno-górskiego (Hulten, Fries 1986). Występuje tam na Polanie Tomanowej (w Dolinie Tomanowej), na wysokości około 1385 m n.p.m. Podobnie jak oba wcześniej odkryte stanowiska (por. s. 93), tak i to zlokalizowane jest w obszarze osadowych skał węglanowych. Gatunek występuje tu na obrzeżu polany w zbiorowisku trawiastym, zbliżonym do łąki świeżej z widocznym udziałem gatunków ziołoroślowych. Na powierzchni 1 m<sup>2</sup> zanotowano następujące rośliny, towarzyszące *C. tataricum* we wspomnianym zbiorowisku: krwawnik pospolity *Achillea millefolium*, tojad mocny *Aconitum firmum*, przywrotniki – płytkoklapowy *Alchemilla*

*crinita* i prawie nagi *A. glabra*, jarzmianka większa *Astrantia major*, rogownica Raciborskiego *Cerastium tatrae*, świerżabek orzęsiony *Chaerophyllum hirsutum*, wierzbowka kiprzyca *Chamaenerion angustifolium*, śmialek darniowy *Deschampsia caespitosa*, wierzbownica okółkowa *Epilobium alpestre*, barszcz zwyczajny *Heracleum sphondylium*, niezapominajka leśna *Myosotis sylvatica*, wiechliny – łąkowa *Poa pratensis* i zwyczajna *P. trivialis*, jaskry – ostry *Ranunculus acer* i rozłogowy *R. repens*, szczaw górski *Rumex arifolius*, starzec gajowy *Senecio nemorensis* i górski *S. subalpinus*, przetacznik ozankowy *Veronica chamaedrys*.

Obecne rozmieszczenie gatunku w Tatrzańskim PN przedstawiono na ryc. 1. Poza wyżej wymienionym, zamieszczono tam dwa dalsze, znane z tego obszaru stanowiska:

- „Organy” w Dolinie Chochołowskiej, nad dawnym schroniskiem Blaszyńskich, 1060–1100 m n.p.m. (Pawłowski 1949, 1956),
- Dolina Długa (boczna dolinka po zachodniej stronie Doliny Chochołowskiej), 1180 m n.p.m. (Mirek 1989).

**Rozmieszczenie w Polsce.** Z Nizu Polskiego szczwoliworz tatarski podawany był z jednego tylko stanowiska, odkrytego w 1822 r. na Mazurach w okolicach Kętrzyna (zarośla koło wsi Wopławki), które jednak jeszcze w XIX w. wyginęło (Abromeit i in. 1898–1940). Reprezentowało ono najbardziej południowo-zachodni skraj borealnej części zasięgu gatunku. Pozostałe stanowiska notowano w górach. Poza wymienionymi trzema stanowiskami tatrzańskimi, szczwoliworz tatarski znany jest z dwu stanowisk w Małych Pieninach:



Ryc. 1. Lokalizacja trzech stanowisk szczwoliworza tatarskiego w Tatrzańskim Parku Narodowym. – Localities of three stands of *Contoselinum tataricum* in the Tatra National Park



Ryc. 2 a – stanowiska szczwoligorza tatarskiego na obszarze Polski, b – stanowisko wymarłe, c – stanowisko od dawna nie potwierdzone.  
 – a – stands of *Conioselinum tataricum* in Poland, b – extinct stand, c – stand which has not been confirmed for years

- skałka na wschód od Wysokiej, 1000 m n.p.m. (Zarzycki 1981),
- Rabsztyn (Wołoszczak 1895).

Wymienione powyżej przez E. Wołoszczaka stanowisko nie zostało w ostatnich czasach potwierdzone (Zarzycki 1993). Nie potwierdzono również (por. Zarzycki 1993) informacji o występowaniu tego gatunku po polskiej stronie Śnieżnika Kłodzkiego w Sudetach (Stanowska, Stanowski 1986). Aktualny stan rozmieszczenia szczwoligorza tatarskiego w Polsce przedstawiono na rycinie 2.

Zbigniew Mirek

## PIŚMIENNICTWO

- Abromeit J., Neuhoff W., Steffen H. 1898–1940. *Flora von Ost- und Westpreussen*. Preuss. Bot. Verl., Berlin-Königsberg.
- Fiek E. 1881. *Flora von Schlesien*. J. U. Kern's Verl., Breslau.

*Flora Europaea* 1964–1980 (eds Tutin T. G. et al.), vol. 1–6, Cambridge Univ. Press, Cambridge.

Hult n E., Fries M. 1986. *Atlas of North European vascular plants*. Koeltz Scientific Books, K nigstein.

Mirek Z. 1989. *Materiały do flory Tatrzańskiego Parku Narodowego i północnego Podtatrza*. *Fragm. Flor. et Geobot.* 34, 3–4: 283–298.

Pawłowski B. 1949. *Zapiski florystyczne z Tatr, cz. IV. Materiały do Fizjogr. Kraju*, PAU 20: 1–44.

Pawłowski B. 1956. *Flora Tatr. Rośliny naczyniowe*. T. 1, PWN, Warszawa.

Piękoś-Mirkowa H. 1982. *Rzadkie taksony roślin naczyniowych na terenie Tatrzańskiego Parku Narodowego – ich zagrożenie ze strony turystyki oraz problemy ochrony*. *Studia Naturae, A* 22: 79–132.

Stanowska L., Stanowski T. 1986. *Rezerваты przyrody w Masywie  nieznika zagrożone przez turystykę*. *Chrońmy Przyr. Ojcz.* 42, 5: 55–61.

Wołoszczak E. 1895. *Zapiski botaniczne z Karpat Sądeckich*. *Spraw. Kom. Fizjogr., AU* 30: 174–206.

Zarzycki K. 1981. *Rośliny naczyniowe Pienin*. PWN, Instytut Bot., PAN, Kraków–Warszawa.

Zarzycki K. 1993. *Conioselinum tataricum Hoffm. – szczwoligorz pochwiasty*. W: *Polska czerwona księga roślin*. (red. Zarzycki K., Ka mierczakowa R.). Instytut Bot. im. W. Szafera, PAN, s. 138–139, Kraków.

## Z NASZYCH REZERWATÓW

### Rezerwat przyrody „Bagno Jacka”

Rezerwat torfowiskowy „Bagno Jacka” o powierzchni 19,45 ha, po ozony w lasach okuniewsko-rembertowskich, na terenie miasta Wesoła, zosta  utworzony 21 września 1981 r. (MP nr 26, poz. 231) jako 18 obiekt rezerwatowy w województwie warszawskim. Dokumentacja florystyczna rezerwatu, przygotowana w 1978 r. przez prof. R. Zarębę z SGGW-AR w Warszawie, obejmowa  55 gatunko  roślin naczyniowych, związanych z mszarami, turzycowiskami i wilgotnymi lasami.

W ciągu 15 lat istnienia rezerwatu zgromadzono wiele nowych danych o występujących na jego terenie roślinach i zwierzętach. Nie odnaleziono kilku gatunko  obserwowanych w latach siedemdziesiątych takich, jak: widlak jałowcowaty *Lycopodium annotinum*, turzycza pęcherzykowa *Carex vesicaria*, dwa gatunki manny *Glyceria* spp., kaczeniec